

ภาพสะท้อนปัญหาสังคมและพลวัตของครอบครัวจีนร่วมสมัยผ่านบทละครสั้น (小品)
ในรายการพิเศษวันตรุษจีน (春晚) ทางช่อง CCTV

อภินันท์ ธรรมอินทร์ลาด*

สาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

อีเมล: apinun.th@ksu.ac.th

รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2569

แก้ไขบทความ: 20 พฤษภาคม 2569

ตอบรับบทความ: 24 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ : งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมและพลวัตของครอบครัวจีนร่วมสมัย รวมถึงบทบาททางการเมืองของความตลกขบขันที่ปรากฏในบทละครสั้น (小品) ของรายการพิเศษวันตรุษจีน CCTV (Spring Festival Gala) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) จากกลุ่มตัวอย่างละครสั้นที่ออกอากาศระหว่างปี ค.ศ. 2020-2026 ผลการวิจัยพบว่า บทละครสั้นทำหน้าที่เป็นพื้นที่เจรจาต่อรองทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นจริงใน 2 มิติหลัก ได้แก่ (1) มิติทางสังคมและการเมือง โดยมีการใช้ความตลกขบขันเสียดสีระบบราชการ ตั้งแต่ปัญหารูปแบบนิยมไปจนถึงวัฒนธรรมการนอนราบของข้าราชการ เพื่อตอกย้ำความชอบธรรมของนโยบายปราบปรามการทุจริต รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันต่อภัยสังคมสมัยใหม่ เช่น อาชญากรรมไซเบอร์ (2) มิติพลวัตครอบครัว พบการปะทะสังสรรค์ระหว่างจารีตขงจื้อกับค่านิยมดิจิทัลสมัยใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยและวาทกรรมสองมาตรฐานภายในบ้าน งานวิจัยสรุปได้ว่า สื่อของรัฐใช้ละครสั้นเป็นกลไกทางการเมืองในลักษณะช่องทางระบายความกดดัน เพื่อลดทอนความตึงเครียดทางสังคม และใช้กระบวนการเรียกขาน เพื่อดึงผู้ชมเข้าสู่อุดมการณ์หลักผ่านบทสรุปที่เน้นความประนีประนอมและความสามัคคี ภายใต้วาทกรรมบ้านและเมืองคือหนึ่งเดียวกัน เพื่อธำรงรักษาเสถียรภาพและประกอบสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติในบริบทของความเป็นจีน

คำสำคัญ : บทละครสั้น; รายการพิเศษวันตรุษจีน CCTV; ปัญหาสังคมจีน; พลวัตครอบครัวจีน; การประกอบสร้างอัตลักษณ์

* Corresponding Author

E-mail address: apinun.th@ksu.ac.th

Reflection of Social Issues and Contemporary Chinese Family Dynamics through Xiaopin in CCTV Spring Festival Gala

Apinun Thaminlad

Chinese Major, Faculty of Liberal Arts, Kalasin University

E-Mail: apinun.th@ksu.ac.th

Received: 18th February 2026

Revised: 20th May 2026

Accepted: 24th May 2026

Abstract: This research aims to examine the reflection of social issues, contemporary Chinese family dynamics, and the political role of humor in “Xiaopin” (skits) featured in the CCTV Spring Festival Gala. The study employs qualitative research methods, specifically textual analysis, on a sample of skits broadcast between 2020 and 2026. The findings reveal that Xiaopin serves as a cultural negotiation space reflecting reality in two primary dimensions: (1) Socio-political dimension: Humor is utilized to satire bureaucracy, ranging from “Formalism” to the “Lying Flat” culture among officials, thereby reinforcing the legitimacy of anti-corruption policies and building social immunity against modern threats like cybercrime. (2) Family dynamics dimension: The study identifies a clash between traditional Confucian values and modern digital values, resulting in intergenerational gaps and “double standard” discourses within households. The research concludes that state media utilizes Xiaopin as a political “safety valve” to alleviate social tension. Furthermore, it employs “interpellation” to align viewers with the dominant ideology through resolutions that emphasize compromise and “Harmony.” This process operates under the discourse that “Home and Country are One,” aiming to maintain stability and construct national identity within the context of Chinesenization.

Keywords: Xiaopin; CCTV Spring Festival Gala; Chinese Social Issues; Chinese Family Dynamics; Identity Construction

央视春晚小品对社会问题与当代中国家庭关系的折射研究

唐振霄

拉信大学人文学院汉语专业

电子邮箱: apinun.th@ksu.ac.th

收稿日期: 2026 年 02 月 18 日

修回日期: 2026 年 05 月 20 日

接受日期: 2026 年 05 月 24 日

摘要: 本研究旨在考察央视春晚“小品”如何折射社会问题、当代中国家庭动态以及幽默在其中扮演的政治角色。本研究采用定性研究方法,特别是文本分析法,对 2020 年至 2026 年间播出的春晚小品样本进行了深入分析。研究发现,小品作为一个反映现实的文化协商空间,主要体现在两个维度:(1) 社会政治维度:利用幽默讽刺官僚主义,从“形式主义”到官员中的“躺平”文化,从而强化反腐政策的合法性,并构建针对网络犯罪等现代威胁的社会免疫力。(2) 家庭动态维度:研究发现了传统儒家价值观与现代数字价值观之间的冲突,这种冲突导致了代沟和家庭内部的“双标”话语。研究总结认为,官方媒体利用小品作为政治“安全阀”来缓解社会紧张局势。此外,它运用“召唤”(Interpellation)机制,通过强调妥协与“和谐”的结局,引导观众与主流意识形态保持一致。这一过程在“家国一体”的话语体系下运作,旨在“中国化”(Chinesenization)的语境中维护社会稳定并建构国家认同。

关键词: 小品; 央视春晚; 中国社会问题; 中国家庭动态; 认同建构

บทนำ

รายการพิเศษวันตรุษจีนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กลางแห่งประเทศไทยจีน หรือที่รู้จักกันในนามชุนหวัน (春晚 - CCTV Spring Festival Gala) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1983 รายการนี้มีได้เป็นเพียงรายการความบันเทิงเพื่อเฉลิมฉลองเทศกาลปีใหม่ตามจันทรคติเท่านั้น แต่ได้วิวัฒนาการกลายเป็นพิธีกรรมทางสื่อระดับชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบริบทสังคมจีนร่วมสมัย ในช่วงกว่า 40 ปีที่ผ่านมา รายการนี้ได้ทำหน้าที่เปลี่ยนผ่านธรรมเนียมการเฉลิมฉลองจากพื้นที่ส่วนตัวในครอบครัวสู่พื้นที่สาธารณะระดับชาติ โดยสถาปนาตนเองเป็นธรรมเนียมปีใหม่แบบใหม่ ที่ชาวจีนทั่วโลกต้องรับชมพร้อมกันในคืนส่งท้ายปีเก่า (除夕) เพื่อยืนยันอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเป็นสมาชิกของชุมชนจินตกรรม (Imagined Community)¹ เดียวกัน (Tu, 2024) ท่ามกลางการแสดงอันหลากหลาย ทั้งการร้องเพลง การเต้นรำ และกายกรรม ศิลปะการแสดงประเภทละครสั้นหรือเสี้ยวผืน² (小品³) ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากผู้ชมและเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของรายการ เนื่องจากมีลักษณะเด่นในการหยิบยกเรื่องราววิถีชีวิต สามัญสำนึก และสถานการณ์จำลองในชีวิตประจำวันมาถ่ายทอดผ่านศิลปะการแสดงตลกขบขัน ซึ่งทำให้เข้าถึงคนทุกชนชั้นได้อย่างง่ายดาย และทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงวาทกรรมของรัฐเข้ากับวิถีชีวิตของปวงชน (Zhang, 2004)

อย่างไรก็ตาม ภายใต้เสียงหัวเราะและความบันเทิง ละครสั้นเหล่านี้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนภาพความเป็นจริงอันซับซ้อนของสังคมจีนยุคปฏิรูปที่กำลังเผชิญกับความท้าทายรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) วิฤตสังคมผู้สูงอายุ ไปจนถึงความเปราะบางของสถาบันครอบครัวจากหลักฐานในบันทึกการแสดง พบว่าละครสั้นมักหยิบยกประเด็นที่เปราะบางในสังคมมาเสนออย่างแยบยล ตัวอย่างเช่น ในละครสั้นปี 2019 เรื่องลูกชายกลับมาแล้ว 《儿子来了》 ซึ่งนำเสนอประเด็นการหลอกลวงผู้สูงอายุให้ซื้อสินค้าเพื่อสุขภาพ โดยสะท้อนความวิตกกังวลของสังคมจีนที่มีต่อสวัสดิภาพของผู้สูงอายุและช่องว่างของการดูแลในครอบครัวยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตที่ว่ารายการได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการระบายความคับข้องใจของสังคมผ่านการเสียดสี (Cao & Liu, 2019)

นอกจากนี้ รูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวจีนที่เคยยึดโยงด้วยจารีตขงจื้ออย่างเข้มงวด กำลังถูกท้าทายด้วยค่านิยมสมัยใหม่และแรงกดดันทางเศรษฐกิจ ตัวละครในบทละครสั้นจึงมิได้เป็นเพียงผู้สร้างความขบขัน แต่เป็นตัวแทนของคนในสังคมที่กำลังดิ้นรนหาจุดสมดุลระหว่างการรักษาประเพณีกับการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ ดังที่ปรากฏในบทสนทนาของการแสดงในปี 2021 ที่สะท้อนความกดดันของพ่อแม่ยุคใหม่ในการผลักดันบุตรหลานให้เรียนพิเศษศิลปะและวิชาการจนเกินพอดี (CCTV Spring Festival Gala, 2021) การนำเสนอเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ละครสั้นทำหน้าที่บันทึกประวัติศาสตร์อารมณ์ความรู้สึกของคนจีนในแต่ละปี โดยเปลี่ยนความตึงเครียดในชีวิตจริงให้กลายเป็นเรื่องตลกขบขันที่ผู้ชมสามารถระบายความคับข้องใจร่วมกันได้ ภายใต้บริบทที่ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองและชนบทกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Zhao & Gong, 2018)

นอกจากมิติทางสังคมแล้ว ในฐานะผลผลิตของสื่อทางการ ละครสั้นในรายการพิเศษ วันตรุษจีน (春晚) ทางช่อง CCTV ยังมีนัยยะทางการเมืองที่ซ่อนเร้นอยู่อย่างแนบเนียน ความตลกขบขันถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการลดทอน

¹ ชุมชนจินตกรรม (Imagined Community) เป็นแนวคิดที่นำเสนอโดย เบนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) เพื่ออธิบายว่า ชาติคือชุมชนทางการเมืองที่ถูกสร้างขึ้นผ่านจินตนาการร่วมกัน แม้สมาชิกในชาติจะไม่มีทางรู้จักหรือพบหน้ากันได้ทั้งหมด แต่ผ่านเครื่องมือทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา สื่อสิ่งพิมพ์ หรือรายการโทรทัศน์ระดับชาติ ทำให้พวกเขามีความตระหนักรู้ร่วมกันและรู้สึกผูกพันในฐานะสมาชิกของชุมชนเดียวกัน

² ผู้บันทึกใช้การถอดเสียงคำทับศัพท์วิสามานยนามภาษาจีนที่ปรากฏในบทความนี้ด้วย เกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธียุโรป สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

³ เสี้ยวผืน (小品 - xiǎopǐn) คือ ศิลปะการแสดงประเภทละครสั้นตลกขบขันของจีน มักมีความยาวเฉลี่ยประมาณ 10-15 นาที มีลักษณะเด่นในการหยิบยกเรื่องราววิถีชีวิต สามัญสำนึก และสถานการณ์จำลองในชีวิตประจำวันของปวงชนธรรมดาถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อสร้างเสียงหัวเราะและแฝงนัยยะการสะท้อนปัญหาสังคม

ความตึงเครียดของปัญหาสังคม และทำหน้าที่กล่อมเกลாதางสังคม เพื่อชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามอุดมการณ์ของรัฐ หรือที่เรียกว่าพลังงานบวก (正能量)⁴ งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าสื่อของรัฐใช้อำนาจนำในการกำหนดนิยามความเป็นจีน และค่านิยมที่พึงประสงค์ผ่านรายการบันเทิง โดยกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่สื่อของรัฐทำหน้าที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐหรือ Interpellation เพื่อดึงผู้ชมเข้าสู่อุดมการณ์หลัก (Zhang, 2004) กระบวนการนี้เห็นได้ชัดจากการที่ละครสั้นที่ปรากฏในรายการ มักจบลงด้วยการประนีประนอมและความสามัคคีเสมอ ไม่ว่าความขัดแย้งในตอนต้นจะรุนแรงเพียงใด เช่น การที่ข้าราชการที่ทุจริตหรือทำงานแบบผักชีโรยหน้าถูกเปิดโปงและได้รับการแก้ไข หรือความขัดแย้งในครอบครัวที่ยุติลงด้วยความเข้าใจและการให้อภัย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการสร้างสังคมสมานฉันท์และการสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติในบริบทของความเป็นจีน (Chinesenization) ที่รัฐบาลต้องการผลักดัน (Tu, 2024) การวิเคราะห์บทละครสั้นจึงมิใช่เพียงการดูมหรสพ แต่คือการถอดรหัสกระบวนการประกอบสร้างความหมายที่ภาครัฐต้องการสื่อสารไปยังประชาชนผ่านความบันเทิง เพื่อธำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางสังคม

ด้วยความสำคัญดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งสนใจที่จะศึกษาภาพสะท้อนปัญหาสังคมและพลวัตของครอบครัวจีนร่วมสมัยผ่านบทละครสั้นในรายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอปัญหาสังคมที่ปรากฏในเนื้อหา พร้อมทั้งสำรวจความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจีนที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย รวมถึงการอธิบายบทบาทหน้าที่ของความตลกขบขันในฐานะกลไกทางสังคมและการเมืองของสื่อรัฐบาลจีน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นต่อภูมิทัศน์ทางสังคมและวัฒนธรรมของจีนในปัจจุบัน และเพื่อให้เห็นถึงพลวัตการปรับตัวของสื่อทางการในการใช้อำนาจอ่อน (Soft Power) และวัฒนธรรมบันเทิงในการจัดการกับความท้าทายของยุคสมัยใหม่ (Gao, 2012)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะปัญหาในระบบราชการและภัยสังคมที่ปรากฏในบทละครสั้นในรายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV
2. เพื่อศึกษาพลวัตความสัมพันธ์ในครอบครัวจีน ในยุคดิจิทัลที่ถูกสะท้อนผ่านตัวละครต่าง ๆ ในละครสั้นในรายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV
3. เพื่ออธิบายบทบาทและหน้าที่ของความตลกขบขันในฐานะเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองของสื่อทางการจีน

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การศึกษามีขอบเขตที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาครอบคลุม 3 มิติ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา (Content Scope) การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาวเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ของละครสั้น โดยพิจารณาองค์ประกอบทางวรรณกรรมและศิลปะการแสดง 3 ประการสำคัญ ได้แก่
 - บทสนทนา (Dialogue) โดยวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษา การเล่นคำ วาทศิลป์ และโครงสร้างของมุกตลกที่ตัวละครใช้ในการสื่อสารเพื่อสะท้อนทัศนคติและสถานภาพทางสังคม
 - โครงเรื่อง (Plot) วิเคราะห์การลำดับเหตุการณ์ ความขัดแย้ง (Conflict) และการคลี่คลายปมปัญหาเพื่อทำความเข้าใจวิธีการนำเสนอและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในบริบทของสื่อรัฐ

⁴ พลังงานบวก (正能量 - zhèng néngliàng) เป็นวาทกรรมทางการเมืองและสังคมที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย หมายถึง ทัศนคติ อารมณ์ พฤติกรรม หรือเนื้อหาในสื่อที่สร้างสรรค์ ปลุกเร้าความหวัง ส่งเสริมศีลธรรมอันดี และสอดคล้องกับอุดมการณ์หลักของพรรคและรัฐ รัฐบาลจีนมักใช้วาทกรรมนี้เป็นกลไกในการชี้นำสังคมและต่อต้านข้อมูลเชิงลบเพื่อธำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพของชาติ

- แก่นเรื่อง (Theme) วิเคราะห์สาระสำคัญ (Key Message) และค่านิยมหลัก (Core Values) ที่แฝงอยู่ในเรื่องราว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางสังคมและการเมืองในช่วงเวลานั้น ๆ

2. ขอบเขตด้านข้อมูล (Data Scope) ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้แก่บันทึกคำบรรยาย (Transcript) และไฟล์วิดีโอบันทึกการแสดงของละครสั้นที่ออกอากาศจริงในรายการพิเศษฉลองตรุษจีนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กลางแห่งประเทศไทยจีน (CCTV)

3. ขอบเขตด้านเวลา (Time Scope) ผู้วิจัยกำหนดกรอบเวลาในการศึกษาข้อมูลย้อนหลังเป็นระยะเวลา 7 ปี คือตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020 ถึง 2026 การเลือกช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อให้ครอบคลุมบริบทสังคมจีนในยุคความปกติใหม่ (New Normal) และการเปลี่ยนแปลงนโยบายสำคัญภายใต้การนำของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งส่งผลต่อพลวัตของสถาบันครอบครัวและโครงสร้างสังคมจีนอย่างมีนัยสำคัญ

ทบทวนวรรณกรรม

ในรายการพิเศษวันตรุษจีนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กลางแห่งประเทศไทยหรือชุนหวั่น มิได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะรายการความบันเทิงประจำปีเท่านั้น หากแต่เป็นปริณิชนภาพทางวัฒนธรรมและการเมืองที่มีความซับซ้อน ซึ่งนักวิชาการจากหลากหลายสาขาได้ให้ความสนใจศึกษาอย่างต่อเนื่อง การทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้จะมุ่งเน้นไปที่บทบาทของรายการพิเศษวันตรุษจีน ในฐานะพิธีกรรมสื่อที่ทำหน้าที่สร้างชุมชนจินตกรรม และกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติผ่านกลไกอำนาจนำ ภายใต้บริบทของการหลอมรวมสื่อในยุคดิจิทัล

1. รายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV ในฐานะพิธีกรรมสื่อและการสร้างชุมชนจินตกรรม

แนวคิดเรื่องพิธีกรรมสื่อถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้ชมจำนวนมหาศาลรับชมรายการโทรทัศน์พร้อมกันในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม Gao (2012) ได้ศึกษาเจาะลึกถึงกลไกนี้โดยเสนอว่า รายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV ทำหน้าที่เป็นพิธีกรรมสื่อที่ได้รับการจัดการอย่างประณีต เพื่อสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติ โดยผ่านยุทธศาสตร์เชิงโครงสร้างที่ทำให้การรับชมรายการกลายเป็นธรรมเนียมปีใหม่ที่ขาดไม่ได้เทียบเท่ากับการกินก๊วยฮะหรือการจุดประทัด นอกจากนี้ Gao ยังชี้ให้เห็นถึงยุทธศาสตร์เชิงเนื้อหาที่ใช้การสร้างตำนาน เพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์และความเป็นจริงในปัจจุบันเข้าด้วยกัน ซึ่งกระบวนการนี้มีข้ออัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นการผลิตสร้างอย่างต่อเนื่องผ่านบริบททางประวัติศาสตร์และการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาล่าสุดของ Tu (2024) โดยมีการขยายขอบเขตแนวคิดชุมชนจินตกรรม (Imagined Community) ของ Benedict Anderson ไปสู่บริบทเฉพาะของจีนที่เรียกว่าบริบทจินกั๋วตัน⁵ Tu อธิบายว่า รายการพิเศษวันตรุษจีนทำหน้าที่แปลงเปลี่ยนอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลที่ยึดโยงกับครอบครัวและบรรพบุรุษในสังคมดั้งเดิม ให้กลายเป็นอัตลักษณ์ของพลเมืองที่ยึดโยงกับรัฐและชาติในสังคมสมัยใหม่ งานวิจัยของ Tu ยังพบอีกว่า สื่อของรัฐใช้วิธีการที่ยืดหยุ่นในการรวมเอาคนจีนโพ้นทะเล (Overseas Chinese) และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในชุมชนแห่งชาติจีนเดียวกัน ผ่านการนำเสนอสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์และรัฐชาติ ทำให้รายการพิเศษวันตรุษจีนกลายเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองที่ทรงพลังในการสร้างความรู้สึกร่วมกันในระดับโลก

⁵ กระบวนการจีนกั๋วตัน (Chinesenization) หมายถึง กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์และเผยแพร่อุดมการณ์ความเป็นจีนยุคใหม่ ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงขอบเขตอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน หรือกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งในแผ่นดินใหญ่ แต่ครอบคลุมถึงการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรมและการเมือง เพื่อหลอมรวมการรับรู้และประกอบสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติของชุมชนชาวจีนทั่วโลกทั้งในและนอกประเทศขึ้นมาใหม่ ภายใต้การนำของรัฐ

2. การประกอบสร้างอัตลักษณ์ผ่านสื่อบันเทิงและกลไกอำนาจนำ

ในขณะที่รายการพิเศษวันตรุษจีนทำหน้าที่สร้างความสามัคคี อีกด้านหนึ่งนักวิชาการได้วิพากษ์ถึงกระบวนการใช้อำนาจในการกำหนดนิยามความเป็นจีน Zhang (2004) ได้วิเคราะห์ตัวบทของรายการพิเศษวันตรุษจีนปี 2002 และชี้ให้เห็นว่า สื่อของรัฐทำหน้าที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ ตามแนวคิดของ Althusser ที่ทำการเรียกขาน⁶ปัจเจกบุคคลให้เข้าสู่อุดมการณ์หลักผ่านวาทกรรมอำนาจนำ Zhang อธิบายว่า รายการพิเศษวันตรุษจีนพยายามสร้างความเป็นจีนที่เป็นเอกภาพและเป็นเนื้อเดียวกัน โดยกดทับความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แม้ว่าจะมีการแสดงของชนกลุ่มน้อยบนเวที แต่กลุ่มคนเหล่านี้มักถูกจัดวางให้อยู่ในสถานะชายขอบหรือถูกใช้เป็นเพียงเครื่องมือเพื่อแสดงภาพลักษณ์ของความสามัคคีในชาติ ภายใต้วาทกรรมครอบครัวใหญ่ที่รัฐกำหนดขึ้น

นอกจากนี้ การประกอบสร้างอัตลักษณ์ยังปรากฏชัดเจนในรูปแบบของโฆษณาบริการสาธารณะที่แทรกอยู่ในรายการ Li, Feng, และ Liu (2025) ได้วิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ (Semiotics) ของโฆษณาในรายการพิเศษวันตรุษจีน ช่วงปี 2013-2025 พบว่ามีการใช้สัญลักษณ์ทุกรูปแบบ ทั้งภาพ เสียง และการเรียบเรียงทางร่างกาย เพื่อยกระดับอารมณ์ส่วนบุคคลให้กลายเป็นจิตสำนึกแห่งชาติ การทำงานของสัญลักษณ์เหล่านี้ช่วยเปลี่ยนความทรงจำระดับปัจเจกให้กลายเป็นความทรงจำร่วมของชาติ และตอกย้ำค่านิยม “家国一体”⁷ (บ้านและเมืองคือหนึ่งเดียวกัน) ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำอุดมการณ์หลักอย่างแนบเนียน

3. การหลอมรวมสื่อกับการส่งผ่านอุดมการณ์ทางการเมืองในยุคใหม่

พัฒนาการของเทคโนโลยีสื่อได้เปลี่ยนรูปแบบการส่งผ่านอุดมการณ์ของรายการพิเศษวันตรุษจีนไปสู่ความซับซ้อนยิ่งขึ้น Cao และ Liu (2019) ได้ศึกษารายการพิเศษวันตรุษจีนปี 2019 ในมิติของการหลอมรวมสื่อ โดยชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการระหว่างสื่อเก่าและสื่อใหม่ไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงช่องทางการออกอากาศ แต่เป็นการปฏิรูปเชิงโครงสร้างของกลไกการสื่อสารทางการเมือง Cao และ Liu อธิบายว่า การใช้เทคโนโลยี 5G 4K VR และ AI ช่วยให้เนื้อหาทางอุดมการณ์และการศึกษาทางการเมือง สามารถแทรกซึมเข้าสู่ผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผ่านรูปแบบที่เรียกว่า “入耳入脑入心” (เข้าหู เข้าสมอง เข้าสู่จิตใจ) การหลอมรวมสื่อทำให้รายการพิเศษวันตรุษจีนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์กับผู้ชม ซึ่งช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร และเปลี่ยนการรับรู้อุดมการณ์จากการยึดเย็ดเป็นการมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม การเน้นย้ำวาทกรรมของรัฐผ่านรายการพิเศษวันตรุษจีนของ CCTV ก็ถูกนำไปเปรียบเทียบกับพลวัตทางวัฒนธรรมในระดับรากหญ้า Zhao และ Gong (2018) ได้ศึกษางานฉลองตรุษจีนฉบับหมู่บ้านหรือ ชุนห้วน (春晚) โดยเสนอว่า ในขณะที่ CCTV พยายามสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติจากบนลงล่าง ชุนห้วนในระดับหมู่บ้านกลับสะท้อนถึงความเป็นที่พึงของชนบทและความมั่นใจทางวัฒนธรรมของเกษตรกรในรูปแบบที่แตกต่างออกไป การเกิดขึ้นของชุนห้วนแสดงให้เห็นถึงความพยายามของคนในท้องถิ่นที่จะนิยามความหมายของเทศกาลตรุษจีนด้วยตนเอง และสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตจริงของพวกเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่รายการพิเศษวันตรุษจีนระดับชาติอาจมองข้ามไป

กล่าวโดยสรุป จากงานวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า รายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV เป็นพื้นที่ที่มีการต่อรองและประกอบสร้างความหมายอย่างเข้มข้น ระหว่างการใช้อำนาจนำของรัฐในการสร้างเอกภาพและอัตลักษณ์แห่งชาติ (Zhang,

⁶ การเรียกขาน (Interpellation) เป็นแนวคิดของ หลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser) นักปรัชญามาร์กซิสต์ ที่อธิบายถึงกระบวนการที่สถาบันทางสังคมหรือกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ (Ideological State Apparatuses - ISAs) เช่น สื่อมวลชน ศาสนา การศึกษา ทำหน้าที่เรียกหรือประกอบสร้างปัจเจกบุคคลให้รับเอาอุดมการณ์หลักมาเป็นของตน กระบวนการนี้ทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นประธานที่เชื่อฟังและยอมรับโครงสร้างอำนาจนำในสังคมโดยไม่รู้ตัว

⁷ บ้านและเมืองคือหนึ่งเดียวกัน (家国一体 - jiāguó yītǐ) คือ กรอบแนวคิดเชิงอุดมการณ์ของจีนที่เชื่อมโยงความมั่นคงของสถาบันครอบครัว (家) เข้ากับความมั่นคงของชาติ (国) โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดขงจื๊อที่มองว่าเสถียรภาพ ความสงบสุข และความสามัคคีในหน่วยย่อยที่สุดคือครอบครัว เป็นเงื่อนไขจำเป็นและรากฐานที่ขาดไม่ได้สำหรับการสร้างความมั่นคงของชาติ

2004; Tu, 2024) กับการปรับตัวของสื่อผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อรักษาความนิยมและประสิทธิภาพในการกล่อมเกลாதางสังคม (Cao & Liu, 2019) ภายใต้เปลือกนอกของความบันเทิง รายการพิเศษวันตรุษจีน คือกลไกสำคัญในการธำรงรักษาเสถียรภาพทางสังคมและการเมืองของจีนร่วมสมัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องภาพสะท้อนปัญหาสังคมและพลวัตของครอบครัวจีนร่วมสมัยผ่านบทละครสั้นในรายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการศึกษาในลักษณะการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้องค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์และสังคมวิทยาเป็นกรอบในการตีความ เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมความสัมพันธ์ในครอบครัว และนัยยะทางการเมืองที่ถูกประกอบสร้างผ่านสื่อบันเทิงของรัฐ

2. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

2.1 ขอบเขตข้อมูลทั้งหมด ได้แก่ บันทึกคำบรรยาย (Transcript) และไฟล์วิดีโอละครสั้นทั้งหมดที่ออกอากาศในรายการพิเศษวันตรุษจีน (CCTV Spring Festival Gala) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020-2026

2.2 ชุดข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

- มีเนื้อหาหลักเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมหรือความสัมพันธ์ในครอบครัว
- เป็นเรื่องที่ได้รับคามนิยมหรือถูกกล่าวถึงในวงกว้างในสื่อสังคมออนไลน์จีนหลังการออกอากาศ
- มีบทสนทนาและโครงเรื่องที่ชัดเจน สามารถสืบค้นบันทึกคำบรรยายได้ครบถ้วน

3. เครื่องมือในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

- ผู้วิจัย ในฐานะผู้ทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลหลัก ในการรวบรวม วิเคราะห์ และตีความเนื้อหาของตัวบทภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่กำหนด
- แบบบันทึกและจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Data Recording Form) สำหรับรวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตัวบท โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป (ชื่อเรื่อง ปีที่ฉาย นักแสดง) องค์ประกอบเรื่องเล่า (โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก) และการวิเคราะห์บทสนทนาและวาทกรรม (คำสำคัญ มุกตลก นัยยะแฝง)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

- สืบค้นและรวบรวมไฟล์วิดีโอบันทึกการแสดงย้อนหลัง 7 ปี (2020-2026) จากช่องทางที่เป็นทางการ (Official Channel) ของ CCTV
- จัดทำและตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกคำบรรยาย (Transcript) โดยเทียบเคียงกับบทสนทนาในวิดีโอ เพื่อเก็บรายละเอียดทั้งวจนภาษา และอวัจนภาษาที่สำคัญ
- คัดกรองเนื้อหาตามเกณฑ์ที่กำหนด และจัดทำบัญชีรายชื่อละครสั้นที่ใช้ในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก 2 รูปแบบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มุ่งเน้นการวิเคราะห์สิ่งที่ปรากฏเพื่อจำแนกและจัดหมวดหมู่ประเด็นทางสังคมและครอบครัวที่ถูกนำเสนอ โดยแบ่งเป็นกลุ่มแก่นเรื่อง (Themes) หลัก ได้แก่

- ความขัดแย้งและพลวัตในครอบครัว เช่น ช่องว่างระหว่างวัย การกดดันเรื่องแต่งงาน การเลี้ยงลูก การดูแลผู้สูงอายุ
- ปัญหาสังคมสมัยใหม่ เช่น ปัญหาการว่างงาน วัฒนธรรมการทำงานหนัก (996)⁸ หนี้สินครัวเรือน ภัยแก๊งคอลเซ็นเตอร์
- การเสียดสีระบบและนโยบาย เช่น การเสียดสีความล่าช้าของระบบราชการ การทุจริตคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่น (ภายใต้กรอบที่รัฐอนุญาต)

5.2 การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) มุ่งเน้นการวิเคราะห์สิ่งที่แฝงอยู่และบริบทแวดล้อม เพื่อตีความความหมายระดับลึก ได้แก่

- การประกอบสร้างความหมาย วิเคราะห์ว่าตัวละครหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนหรือต่อต้านค่านิยมใด
- บทบาทของความตลกขบขัน วิเคราะห์กลไกของมุกตลกกว่าถูกใช้เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดของปัญหาสังคม หรือใช้เพื่อกล่อมเกลாதงสังคม ให้ผู้ชมยอมรับบรรทัดฐานของรัฐ
- ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ วิเคราะห์เสียงสะท้อนของรัฐที่ผ่านตัวละคร เช่น ตัวละครข้าราชการที่ดีกับตัวละครประชาชนที่ต้องเชื่อฟัง

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอปัญหาทางสังคม : จากการเสียดสีรูปแบบนิยมสู่การวิพากษ์วัฒนธรรมการนอนราบ (躺平) ในระบบราชการ

จากการวิเคราะห์ตัวละครสั้นในรายการพิเศษวันตรุษจีน พบว่าสื่อทางการจีนได้ใช้พื้นที่ของความตลกขบขัน เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการวิพากษ์วิจารณ์ความบกพร่องของระบบราชการและภัยคุกคามทางสังคมอย่างตรงไปตรงมา อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์ดังกล่าวถูกกระทำภายใต้กรอบที่รัฐอนุญาต เพื่อทำหน้าที่ตอกย้ำความชอบธรรมของนโยบายการปราบปรามการทุจริตและการสร้างสังคมธรรมาภิบาล โดยมีพัฒนาการของการนำเสนอประเด็นปัญหาที่สอดคล้องกับประเด็นทางสังคมการเมืองในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

1.1 ปรากฏการณ์รูปแบบนิยม (Formalism) : การตีแผ่พฤติกรรมผักชีโรยหน้าและการสร้างภาพลักษณ์

ในระยะแรก การนำเสนอปัญหามุ่งเน้นไปที่การเสียดสีรูปแบบนิยม (形式主义)⁹ ซึ่งเป็นหนึ่งในลมหายใจที่ไม่พึงประสงค์ 4 ประการที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนต้องการกวาดล้าง บทละครสั้นมักหยิบยกพฤติกรรมของข้าราชการระดับท้องถิ่นที่หมกมุ่นอยู่กับการสร้างผลงานเชิงประจักษ์แบบฉาบฉวย มากกว่าการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง

⁸ วัฒนธรรมการทำงานรูปแบบ 996 (996 工作制) คือ รูปแบบการทำงานที่พนักงานต้องเข้างานตั้งแต่เวลา 9.00 น. จนถึง 21.00 น. เป็นเวลา 6 วันต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่พบได้บ่อยในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและบริษัทเอกชนของจีน การทำงานที่หนักหน่วงและต่อเนื่องยาวนานนี้ นำไปสู่ความกดดันทางจิตใจและปัญหาสุขภาพของคนรุ่นใหม่ จนเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์สังคมไร้ความทะเยอทะยานหรือการนอนราบ (躺平) ในเวลาต่อมา

⁹ รูปแบบนิยม (形式主义 - Formalism) ในบริบทการเมืองและการปกครองของจีน หมายถึง พฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่เน้นเพียงการสร้างภาพลักษณ์ภายนอก การทำงานแบบ "ผักชีโรยหน้า" หรือการทำตามขั้นตอนอย่างฉาบฉวยเพื่อเอาใจผู้บังคับบัญชา โดยละเลยการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างหรือผลประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนรณรงค์ปราบปรามอย่างหนัก

กรณีศึกษาที่เด่นชัดปรากฏในละครสั้นปี 2020 เรื่อง 《走过场》 ซึ่งมีเรื่องย่อคือ เรื่องราวตลกร้ายของข้าราชการที่ชื่อผู้อำนวยการหมา ซึ่งลงพื้นที่ไปเยี่ยมผู้ใต้บังคับบัญชาที่กำลังป่วย แต่จุดประสงค์ที่แท้จริงของเขามีเพียงการจัดฉากถ่ายรูปเพื่อนำไปสร้างภาพลักษณ์ว่าตนเองเป็นผู้บริหารที่ใส่ใจลูกน้อง นอกจากนี้ ผู้อำนวยการหมายังแสดงพฤติกรรมหลอกลวงเบี่ยงเบน ด้วยการใช้อำนาจสั่งการให้ลูกน้อง เอาสีเขียวไปทาทับต้นไม้และภูเขา เพื่อตบตาคณะผู้ตรวจการในการประเมินนโยบายสิ่งแวดล้อม ซึ่งระยะสั้นเรื่องนี้ สะท้อนภาพลักษณ์ของข้าราชการที่ใช้อำนาจในการสั่งการแบบไร้เหตุผลเพื่อตอบสนองนโยบายสิ่งแวดล้อมว่าเป็นเพียงแค่เปลือกนอก บทสนทนาในเรื่องได้เปิดเผยตรรกะที่บิดเบี้ยวของการบริหารงานแบบรูปแบบนิยม ดังนี้

ตัวบทภาษาจีน “给真绿植刷绿漆... 那不是弄虚作假... 你觉得搞形式主义比弄虚作假强是吧”

คำแปลภาษาไทย “เอาสีเขียวไปทาต้นไม้จริง... นั่นมันไม่ใช่การหลอกลวงหรือ... คุณคิดว่าการทำพวกรูปแบบนิยม (ผักชีโรยหน้า) มันดีกว่าการหลอกลวงใช้ไหม”

ที่มา 2020 央视春晚, 小品 《走过场》

บทสนทนาดังกล่าวสะท้อนนัยยะทางการเมืองที่สื่อต้องการสื่อสารว่า การทำงานแบบรูปแบบนิยมนั้นร้ายแรงเทียบเท่าหรืออาจมากกว่าการหลอกลวงทั่วไป เพราะเป็นการบ่อนทำลายความศรัทธาของประชาชนและสิ้นเปลืองงบประมาณรัฐโดยเปล่าประโยชน์

ในระยะต่อมา บทละครสั้นเริ่มขยายขอบเขตการวิพากษ์จากการทำเกินหน้าที่แบบไร้สาระมาสู่การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับคำศัพท์ยอดนิยมทางอินเทอร์เน็ตจีนคำว่า การนอนราบ (躺平)¹⁰ โดยในปี 2023 ละครสั้นเรื่อง 《坑》ได้นำคำนี้มานิยามใหม่ในบริบทของระบบราชการ เพื่อสื่อถึงข้าราชการที่เกียจคร้าน ไม่กระตือรือร้น และปิดความรับผิดชอบ โดยมีเรื่องย่อเล่าถึงผู้อำนวยการเฮา ข้าราชการผู้มีพฤติกรรมเกียจคร้านและปิดความรับผิดชอบ เขาปล่อยให้หมีหลุมบ่อขนาดใหญ่บนถนนนานถึงครึ่งปีโดยไม่ยอมสั่งการแก้ไข เพียงเพราะกลัวว่าทำไปแล้วจะเกิดข้อผิดพลาดและส่งผลกระทบต่อตำแหน่งของตน จนกระทั่งหัวหน้าหน่วยงานคนใหม่ (ตัวแทนของรัฐส่วนกลาง) ลงพื้นที่มาจัดการและปรับทัศนคติ ซึ่งผู้อำนวยการเฮา ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของข้าราชการประเภทนี้ โดยพฤติกรรมปล่อยให้หมีหลุมบนถนนนานถึงครึ่งปีโดยไม่ดำเนินการแก้ไข สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติการทำงานที่ยึดความปลอดภัยของตนเองเป็นที่ตั้ง ดังปรากฏในบทสนทนาที่เป็นหัวใจสำคัญของเรื่อง

ตัวบทภาษาจีน “多做多错，少做少错，不做不错”

คำแปลภาษาไทย “ทำมากผิดมาก ทำน้อยผิดน้อย ไม่ทำไม่ผิด”

ที่มา 2023 央视春晚, 小品 《坑》

วาทกรรมนี้เป็นการวิพากษ์วัฒนธรรมองค์กรในระบบราชการที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศ และเพื่อให้ละครสั้นทำหน้าที่เป็นสื่อเพื่อการสั่งสอนอย่างสมบูรณ์ ผู้สร้างจึงใช้ตัวละครหัวหน้าหน่วยงานคนใหม่เป็นตัวแทนของอำนาจรัฐส่วนกลางในการลงทัณฑ์และปรับทัศนคติข้าราชการเหล่านี้ โดยกล่าวประณามอย่างรุนแรงว่า

¹⁰ การนอนราบ (躺平 - tǎngpíng) นิยามเดิมคือคำศัพท์สแลงทางอินเทอร์เน็ตที่หมายถึงปรากฏการณ์ที่คนรุ่นใหม่ปฏิเสธการแข่งขัน การทำงานหนักเกินขีดจำกัด และหลีกเลี่ยงความกดดันทางสังคม (ณัฐสรณ์ ลักษณะปิติ & ปริญญาธิสสุ, 2023) ทว่าในบริบทของการวิพากษ์ระบบราชการในบทความนี้ สื่อถึงข้าราชการที่เกียจคร้าน ไม่กระตือรือร้น ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ และปิดความรับผิดชอบ

ตัวบทภาษาจีน “像你这样的躺平干部... 阻碍了社会发展 影响了我们干部形象 最重要的是你伤了老百姓的心啊”

คำแปลภาษาไทย “ข้าราชการที่นอนราบ (ไม่ทำงาน) แบบคุณ... ขัดขวางการพัฒนาสังคม กระทบภาพลักษณ์ข้าราชการ และที่สำคัญที่สุดคือทำร้ายจิตใจประชาชน”

ที่มา 2023 央视春晚, 小品《坑》

ประโยคข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การนอนราบของข้าราชการมิใช่เพียงความเกียจคร้านส่วนบุคคล แต่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางสังคม และทำลายพันธสัญญาประชาคมระหว่างรัฐกับประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนให้ความสำคัญสูงสุดในยุคปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมรูปแบบนิยมและการลงพื้นที่แบบขอไปที่ยังคงถูกตีแผ่อย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏในละครสั้นปี 2026 เรื่อง《又来了》ซึ่งเล่าถึงเหล่าหวัง เกษตรกรที่เดือดร้อนจากเสียงสร้างถนนจนไถนอนไม่หลับและไม่ออกไข่ เขาพยายามขอย้ายฟาร์ม แต่กลับต้องเจอเจ้าหน้าที่รัฐหลายหน่วยงานที่ผลักดันลงพื้นที่มาเพียงเพื่อจัดฉากถ่ายรูปทิ้งไว้เป็นผลงานแล้วปิดความรับผิดชอบ ปล่องยให้ปัญหาของเหล่าหวังถูกทิ้งไว้ที่เดิม บทสนทนาที่เสียดสีประเด็นนี้อย่างตรงไปตรงมาคือ

ตัวบทภาษาจีน “哎，干嘛呢这是？我给您照相。哎呀，你是村主任吧？是。以后不要搞这些拍照留痕的事。”

คำแปลภาษาไทย “เอ๊ะ ทำอะไรเนี่ย？ / ฉันกำลังถ่ายรูปให้คุณครับ / อ้าว คุณคือหัวหน้าหมู่บ้านใช่ไหม？ / ใช่ครับ / วันหลังไม่ต้องมาทำเรื่องถ่ายรูปทิ้งร่องรอยเพื่อสร้างภาพพวกนี้อีกนะ”

ที่มา 2026 央视春晚, 小品《又来了》

ประโยคนี้น่าพิจารณาถึงวัฒนธรรมการถ่ายรูปทิ้งร่องรอย (拍照留痕) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความมั่งง่ายในระบบราชการ ที่ข้าราชการท้องถิ่นใช้เป็นเครื่องมือยืนยันผลงานของตนต่อเบื้องบน โดยเพิกเฉยต่อการแก้ปัญหาความเดือดร้อนจริงของประชาชนในพื้นที่

1.2 ภัยคุกคามทางสังคมและอาชญากรรมไซเบอร์ : จากปัญหาส่วนบุคคลสู่ภาวะความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

นอกเหนือจากปัญหาความเฉื่อยชาหรือพฤติกรรมนอนราบในระบบราชการที่บ่อนทำลายความมั่นคงจากภายใน ดังที่กล่าวไปในหัวข้อ 1.1 แล้ว มิติของการนำเสนอปัญหาทางสังคมในบทละครสั้น ยังครอบคลุมถึงภัยคุกคามจากภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง โดยบทละครสั้นยังถูกใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารสาธารณะในรูปแบบบันเทิงคดีเพื่อให้ความรู้ (Edutainment) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่ทวีความรุนแรงขึ้นตามการพัฒนาของเศรษฐกิจดิจิทัล

จากการสำรวจข้อมูลในปี 2017 และ 2025 พบว่ามีการนำเสนอปัญหาการฉ้อโกงทางโทรคมนาคมอย่างมีนัยสำคัญ โดยละครสั้นในปี 2025 เรื่อง《点点关注》ได้นำเสนอเรื่องราวแบบโต้ตอบเชิงรุก โดยไม่ได้ให้ตัวละครเล่นบทเป็นผู้ถูกกระทำ (Victimization) เหมือนที่ผ่านมา แต่ใช้วิธีการแสดงซ่อนการแสดงบนเวที เพื่อจำลองสถานการณ์และท้าทายกลโกงของมิจฉาชีพออนไลน์และแก๊งคอลเซ็นเตอร์ เป็นการเปิดโปงให้ผู้ชมได้เห็นถึงเล่ห์เหลี่ยมและรูปแบบการหลอกลวงของมิจฉาชีพอย่างเป็นรูปธรรม โดยกลวิธีการนำเสนอได้เปลี่ยนจากการตกเป็นเหยื่อ มาเป็นการโต้ตอบเชิงรุก โดยตัวละครนักแสดงตลกใช้วิธีการแสดงซ่อนการแสดงเพื่อท้าทายและเปิดโปงกลโกงของมิจฉาชีพ ดังบทสนทนาที่สะท้อนความมั่นใจในการรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม

ตัวบทภาษาจีน “你信不信我演一个那个骗子随随便便就可以把你给骗了”

คำแปลภาษาไทย “คุณเชื่อหรือไม่ว่าฉันสามารถแสดงเป็นนักต้มตุ๋นและหลอกคุณได้อย่างง่ายดาย”

ที่มา 2025 央视春晚, 小品《点点关注》

บทสนทนาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการเปลี่ยนความหวาดกลัวของประชาชนให้กลายเป็นความตระหนักรู้ ผ่านการจำลองสถานการณ์บนเวที เพื่อให้ผู้ชมสามารถจดจำรูปแบบการหลอกลวงและป้องกันตนเองได้ การรณรงค์ผ่านบทละครสั้นนี้ จึงเป็นอีกหนึ่งจิ๊กซอว์สำคัญที่สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของจีนในการลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจในระดับจุลภาค ควบคู่ไปกับการกระตุ้นให้ข้าราชการเลิกพฤติกรรมนอนราบหันมาปฏิบัติหน้าที่ปกป้องสวัสดิภาพของประชาชนอย่างแข็งขัน เพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและมีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน

2. พลวัตความสัมพันธ์ในครอบครัวจีนในยุคดิจิทัล : การปะทะสังสรรค์ระหว่างจารีตขงจื้อกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

สถาบันครอบครัวจีนซึ่งเดิมถูกยึดโยงไว้อย่างเหนียวแน่นด้วยระบบคุณค่าแบบขงจื้อ กำลังเผชิญกับแรงเสียดทานจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิถีชีวิตปัจเจกชนนิยมสมัยใหม่ บทละครสั้นในช่วงปี 2020-2024 ได้ทำหน้าที่บันทึกและสะท้อนความตึงเครียดเหล่านี้อย่างละเอียดอ่อน โดยเฉพาะในมิติของช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) และการปะทะกันของชุดคุณค่าที่แตกต่างกัน

2.1 วาทกรรมสองมาตรฐาน (Double Standards) และการตอรองอำนาจระหว่างวัย

ความสัมพันธ์แนวดั้งที่พ่อแม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเหนือลูกตามคติความกตัญญู (孝)¹¹ เริ่มถูกท้าทายด้วยชุดข้อมูลข่าวสารสมัยใหม่ ในละครสั้นปี 2024 เรื่อง《寒舍不寒》ได้นำเสนอภาพตัวแทนของความขัดแย้งในชีวิตประจำวันผ่านประเด็นสองมาตรฐานภายในบ้าน โดยฝ่ายลูกสาวได้ตั้งคำถามต่อความย้อนแย้งของผู้เป็นแม่ ที่มักใช้อำนาจห้ามปรามพฤติกรรมของลูกแต่กลับกระทำสิ่งนั้นเสียเอง บทสนทนาต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรู้ทางการแพทย์สมัยใหม่ มาเป็นเครื่องมือในการโต้เถียงและรื้อถอนอำนาจนำของพ่อแม่

ตัวบทภาษาจีน “妈，我再问你啊，为啥咱家垃圾从来都是我倒... 医生说了年轻人久坐得多锻炼... 那医生还说了老年人骨质疏松得多锻炼呢... 那能一样吗 那医生说的话也不能都信”

คำแปลภาษาไทย “แม่ หนูถามหน่อย ทำไมขยะที่บ้านหนูต้องเป็นคนทิ้งตลอด... (แม่ตอบ) หนูบอกว่าคนหนุ่มสาวนั่งนานต้องออกกำลังกาย... (ลูกแย้ง) หนูก็บอกว่าคนแก่กระดูกพรุนก็ต้องออกกำลังกายเหมือนกัน... (แม่ตอบ) มันเหมือนกันที่ไหนละ คำพูดหนูก็เชื่อไม่ได้ทั้งหมดหรอก”

ที่มา 2024 央视春晚, 小品《寒舍不寒》

การโต้เถียงนี้สะท้อนภาวะวิกฤตความน่าเชื่อถือของผู้อาวุโสในครอบครัว เมื่อคำสั่งสอนถูกมองว่าเป็นเพียงข้ออ้างในการผลักภาระงานบ้าน และความจริง (เช่น คำแนะนำแพทย์) ถูกเลือกปฏิบัติและตีความเข้าข้างตนเอง

¹¹ คติความกตัญญู (孝 - xiào) ในปรัชญาขงจื้อ มิได้หมายถึงเพียงการเลี้ยงดูหรือตอบแทนพระคุณบิดามารดา แต่ยังครอบคลุมถึงระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบแนวดิ่ง (Hierarchical relationship) ที่ผู้น้อยต้องให้ความเคารพ เชื่อฟัง และไม่ตั้งคำถามต่อผู้อาวุโส ซึ่งรัฐบาลและสังคมจีนดั้งเดิมใช้เป็นรากฐานสำคัญของการจัดระเบียบสถาบันครอบครัวและคุณธรรมทางสังคม

2.2 การปะทะกันของวิถีบริโภค : ความมั่งคั่งดั้งเดิม vs บริโภคนิยมสมัยใหม่

นอกจากประเด็นอำนาจแล้ว มิติทางเศรษฐกิจและไลฟ์สไตล์ยังเป็นชนวนความขัดแย้งสำคัญ ในละครสั้นปี 2020 เรื่อง 《婆婆妈妈》ได้ฉายภาพความขัดแย้งระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้ ซึ่งเป็นตัวแทนของคนสองรุ่นและสองวิถีชีวิต การที่แม่สามีเลือกปลูกผักสวนครัวในพื้นที่พักผ่อน ปะทะกับการที่ลูกสะใภ้สะสมเครื่องสำอางจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ระหว่างอรรถประโยชน์นิยมของคนรุ่นเก่า กับสุนทรียภาพและการแสดงอัตลักษณ์ของคนรุ่นใหม่

ตัวบทภาษาจีน “谁家会在客厅种大葱和大蒜呢... 我那是省钱吗 我像你似的啊 你看光口红就买了好几十管”

คำแปลภาษาไทย “บ้านใครเขาปลูกต้นหอมกับกระเทียมในห้องรับแขกกัน... (แม่สามีตอบ) ฉันทำเพื่อประหยัดเงินนะ ไม่เหมือนเธอหรอก คุณลิปстикซื้อมาตั้งหลายสิบแท่ง”

ที่มา 2020 央视春晚, 小品《婆婆妈妈》

จากบทสนทนาดังกล่าว พฤติกรรมของแม่สามีที่พยายามปลูกต้นหอมและกระเทียมในห้องรับแขกเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายนั้น มีรากฐานยึดโยงอย่างลึกซึ้งกับหลักคำสอนของลัทธิขงจื๊อ ในหมวดคุณธรรมนำครอบครัว (家庭美德) โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการครองเรือนด้วยความหมั่นเพียรมัธยัสถ์ (勤俭持家) ซึ่งเป็นอุดมคติที่ปลูกฝังให้บุคคลรู้จักการกระหมัด กระหม่อม รักษาทรัพย์ ใช้จ่ายเฉพาะสิ่งที่จำเป็นและไม่ฟุ่มเฟือย เพื่อให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุขในระยะยาว (ณัฐสรัญลักษณ์ ปิติ และ ปริญญาธิ์ อธิพิสิฐ, 2023) ดังนั้น ความมั่งคั่งของแม่สามีจึงมิใช่เพียงความตระหนี่ที่เหนียวแน่นบุคคล แต่เป็นการดำรงไว้ซึ่งจารีตและคุณธรรมอันดีงามของครอบครัวจีนดั้งเดิม ในขณะเดียวกัน พฤติกรรมการซื้อลิปстикหลายสิบแท่งของลูกสะใภ้ กลับเป็นตัวแทนของลัทธิบริโภคนิยมสมัยใหม่ (Consumerism) ที่ให้คุณค่ากับการตอบสนองความพึงพอใจส่วนบุคคลและการแสดงออกทางอัตลักษณ์มากกว่าความจำเป็นพื้นฐาน ความขัดแย้งในฉากนี้จึงเป็นภาพแทนที่ทรงพลังของการปะทะสังสรรค์ระหว่างระบบคุณค่าดั้งเดิมแบบขงจื๊อ กับกระแสทุนนิยมที่กำลังแปรเปลี่ยนพลวัตของครอบครัวจีนในปัจจุบัน

3. บทบาทและหน้าที่ของความตลกขบขันในฐานะเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง

ความตลกขบขันในรายการพิเศษวันตรุษจีน มิใช่เพียงความบันเทิงไร้สาระ แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐที่ทำงานอย่างแนบเนียนผ่านปฏิบัติการทางวัฒนธรรม

3.1 กลไกวาล์วระบายความกดดัน (Safety Valve) และการผลิตซ้ำความชอบธรรมของรัฐ

จากการวิเคราะห์โครงเรื่องของบทละครสั้น พบว่าสื่อทางการเมืองจีนใช้ความตลกขบขันทำหน้าที่เปรียบเสมือนวาล์วระบายความกดดันทางสังคม โดยรัฐเปิดพื้นที่และอนุญาตให้ประชาชนได้หัวเราะเยาะ วิพากษ์วิจารณ์ และปลดปล่อยความคับข้องใจที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐระดับล่างหรือข้าราชการท้องถิ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น การทำงานแบบผักชีโรยหน้าในเรื่อง 《走过场》 หรือในละครสั้นปี 2023 เรื่อง 《坑》 ที่ผู้ชมเกิดความพึงพอใจและสะใจจากการเห็นผู้อำนวยการเฮาข้าราชการผู้มีพฤติกรรมเลเหลยหน้าที่ ตกลงไปในหลุมที่ตนเองเพิกเฉยและต้องรับผลกระทบจากการกระทำของตนในที่สุด

อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ในระดับโครงสร้างวาทกรรม จะพบว่ากระบวนการวิพากษ์วิจารณ์ถูกตีกรอบไว้อย่างรัดกุม เพื่อมิให้นำไปสู่การตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจรัฐโดยรวม บทละครสั้นทุกเรื่องทำหน้าที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์ผ่านการวางโครงเรื่องแบบสำเร็จรูปที่ปัญหาทั้งหมดจะถูกแก้ไขได้ในตอนจบด้วยการแทรกแซงของอำนาจรัฐส่วนกลางหรือผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่เป็นคนดีและตงฉินเสมอ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในตอนจบของเรื่อง 《坑》 คือการปรากฏตัวของผู้อำนวยการหมา

(马局长) หัวหน้าหน่วยงานคนใหม่ที่ลงพื้นที่มาตรวจสอบและได้ลงดาบสั่งพนักงานผู้อำนวยการเขาทันที พร้อมกล่าวตำหนิอย่างรุนแรงว่า ข้าราชการที่นอนราบแบบคุณ... ขัดขวางการพัฒนาสังคม กระทบภาพลักษณ์ข้าราชการ และที่สำคัญที่สุดคือ ทำร้ายจิตใจประชาชน (ที่มา 2023 央视春晚, 小品《坑》) การปรากฏตัวของผู้มีอำนาจระดับสูงที่เข้ามาจัดการปัญหาอย่างเด็ดขาดนี้ ทำหน้าที่ประหนึ่งอัศวินม้าขาวที่เป็นตัวแทนของพรรคและรัฐบาลกลาง

สิ่งนี้เป็นกระบวนการที่สื่อทำหน้าที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ (Zhang, 2004) ในการตอกย้ำชุดความคิดที่ว่า ความผิดพลาด ความล่าช้า และการทุจริตที่เกิดขึ้น เป็นเพียงความบกพร่องทางศีลธรรมของตัวบุคคลในระดับท้องถิ่น มิใช่ความล้มเหลวของระบบ การนำเสนอเช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดทอนความโกรธแค้นของประชาชน แต่ยังใช้กระบวนการเรียกขานเพื่อให้ผู้ชมเกิดความเชื่อมั่นและตระหนักว่า รัฐบาลกลางยังคงเป็นที่พึ่งสุดท้ายที่เที่ยงธรรม ศักดิ์สิทธิ์ และพร้อมที่จะยับยั้งเคียงข้างประชาชนเสมอ

3.2 การสร้างความสามัคคีและอัตลักษณ์แห่งชาติ

ตามกรอบแนวคิดของ Zhang (2004) และ Tu (2024) สื่อทางการเมืองได้ทำหน้าที่เพียงให้ความบันเทิง แต่ปฏิบัติหน้าที่เป็นกลไกที่ดึงให้ผู้ชมเข้าสู่กระแสธารของอุดมการณ์หลักแห่งชาติ โดยใช้ละครสั้นเป็นพื้นที่จำลองความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในเรื่องเรื่องจะมีความรุนแรงหรือซับซ้อนเพียงใด อาทิ การโต้เถียงเรื่องช่องว่างระหว่างวัยในการเลี้ยงดูบุตร หรือความขัดแย้งเชิงอำนาจระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ โครงสร้างการเล่าเรื่องจะถูกกำหนดให้ดำเนินไปสู่บทสรุปที่เน้นความประนีประนอมและการฟื้นฟูความสามัคคีกลมเกลียวเสมอ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนชัดเจนในละครสั้นปี 2024 เรื่อง《寒舍不寒》ซึ่งนำเสนอความขัดแย้งระหว่างแม่และลูกสาว แต่ในท้ายที่สุด ความขัดแย้งดังกล่าวถูกคลี่คลายด้วยการปรับความเข้าใจและการยอมรับในความแตกต่าง นำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันที่จะกระชับความสัมพันธ์ครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ดังปรากฏในบทสนทนาส่งท้าย

ตัวบทภาษาจีน “咱们一起去龙龙家过年，太好了”

คำแปลภาษาไทย “พวกเราไปฉลองตรุษจีนที่บ้านหลงหลง (แฟนลูก) ด้วยกันเถอะ เยี่ยมไปเลย”

ที่มา 2024 央视春晚, 小品《寒舍不寒》

บทสรุปเช่นนี้มีไว้เพียงฉากจบที่สวยงาม (Happy Ending) ตามขนบละคร แต่คือกระบวนการทำให้เป็นจีน (Chinesenization) ทางวัฒนธรรม ที่รัฐต้องการหลอมรวมความหลากหลาย และความขัดแย้งให้กลายเป็นความเป็นหนึ่งเดียว ภายใต้วาทกรรมบ้านและเมืองคือหนึ่งเดียวกัน (家国一体) (Tu, 2024) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาการปกครองจีนที่เชื่อว่า เสถียรภาพของหน่วยย่อยที่สุดคือครอบครัว (家) เป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับเสถียรภาพของชาติ (国)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องภาพสะท้อนปัญหาสังคมและพลวัตของครอบครัวจีนร่วมสมัยผ่านบทละครสั้นในรายการพิเศษวันตรุษจีนทางช่อง CCTV ผู้วิจัยพบว่า ละครสั้นไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงมหรสพเพื่อความบันเทิง แต่มีสถานะเป็นพื้นที่เจรจาต่อรองทางวัฒนธรรมที่รัฐอนุญาตให้เกิดขึ้น ภายใต้กลไกการทำงานแบบสองทาง กล่าวคือ ในด้านหนึ่ง บทละครสั้นทำหน้าที่เป็นพื้นที่ระบายความกดดันทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ระบายความคับข้องใจผ่านเสียงหัวเราะ โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์ความบกพร่องของเจ้าหน้าที่รัฐระดับล่าง ปัญหารูปแบบนิยมและปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ในอีกด้านหนึ่ง ละครสั้นทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางสังคม ผ่านบทสรุปของเรื่องราวที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้วยวิถีทางที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐและการสร้างความปรองดองภายในครอบครัวและสังคมเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยขออภิปรายผลใน 2 ประเด็นหลักที่มีนัยยะสำคัญต่อสังคมจีนร่วมสมัย ดังนี้

1. ความตลกขบขันในฐานะเทคโนโลยีการเมือง จากการระบายอารมณ์สู่การผลิตซ้ำความชอบธรรม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลจีนประสบความสำเร็จในการใช้ความตลกขบขัน เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อรักษาเสถียรภาพทางสังคม การที่ละครสั้นนำเสนอตัวละครข้าราชการที่นอนราบ (躺平) หรือสร้างภาพให้เป็นตัวตลกนั้น ลดทอนความตึงเครียดและความไม่พอใจของมวลชนที่มีต่อระบบราชการ โดยเปลี่ยนความโกรธแค้นให้กลายเป็นความขบขัน

อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวถูกจำกัดวงไว้อย่างระมัดระวัง โดยมุ่งเป้าไปที่ตัวบุคคลที่มีความประพฤติมิชอบ มิใช่ความล้มเหลวของระบบหรือพรรค บทสรุปของละครสั้นทุกเรื่องที่จบลงด้วยการเข้ามาแก้ไขปัญหของหน่วยงานส่วนกลางหรือการกลับใจของตัวละคร จึงเป็นการผลิตซ้ำวาทกรรมที่ว่าพรรคและรัฐยังคงเป็นที่พึ่งสุดท้ายที่เที่ยงธรรม และตอกย้ำความชอบธรรมในการปราบปรามการทุจริตของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง

2. Chinesenization หรือความเป็นจีน และการประกอบสร้างอัตลักษณ์ร่วมในยุคสมัยใหม่ บทบาทของละครสั้นในการจัดการความขัดแย้งในครอบครัว ตั้งแต่เรื่องช่องว่างระหว่างวัยไปจนถึงภาระทางเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการขับเคลื่อนกระบวนการทำให้เป็นจีนในบริบทโลกสมัยใหม่ โดยการหลอมรวมค่านิยมดั้งเดิมแบบขงจื้อเข้ากับอุดมการณ์สังคมนิยมสมัยใหม่ แม้ละครสั้นจะยอมรับการมีอยู่ของความขัดแย้งและความทันสมัย แต่จุดหมายปลายทางของเรื่องเล่าจะนำไปสู่ความกลมเกลียว (和) เสมอ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า รัฐต้องการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของคนในชาติ ภายใต้วาทกรรมบ้านและเมืองคือหนึ่งเดียวกัน (家国一体) กล่าวคือ ความสงบสุขในครอบครัวคือรากฐานของความมั่นคงของรัฐ การประนีประนอมในละครสั้นจึงมิใช่เพียงทางออกของปัญหาครอบครัว แต่เป็นกุศโลบายในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพที่พร้อมจะเสียสละความต้องการส่วนตนเพื่อความสามัคคีของส่วนรวม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นจีนที่รัฐบาลต้องการสถาปนาให้มั่นคงยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การสื่อสารจะสมบูรณ์ได้ต้องพิจารณาที่ผู้รับสารด้วย จึงเห็นควรให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในมิติของการตอบรับของผู้ชม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น (Comments) และวาทกรรมที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียจีน เช่น Weibo, WeChat, หรือ Bilibili หลังการออกอากาศ เพื่อตรวจสอบว่าสารที่ภาครัฐต้องการสื่อผ่านละครสั้นนั้น สอดคล้องหรือขัดแย้งกับการถอดรหัส (Decoding) ของประชาชนหรือไม่ และประชาชนมีการผลิตซ้ำหรือต่อต้านวาทกรรมเหล่านั้นอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

เอกสารวิชาการ

- ณัฐสรณ์ ลักษณะปิติ และ ปรียาภรณ์ อิทธิพิสิฐ. (2023). การศึกษาปรากฏการณ์สังคมไร้ความทะเยอทะยาน “ถั่งผิง” ของชาวจีนรุ่นใหม่ : ปัจจัย และปัญหา. *Thai Journal of East Asian Studies*, 27(2), 46-62.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/262241>
- Cao Yinzong 曹银忠 & Liu Xiaolin 刘晓琳. (2019). 媒介融合视域下的央视春晚思想政治教育功能探析——以2019年的央视春节联欢晚会为例. *电子科技大学学报（社科版）*, 21(4), 101-107.
- Gao, Y. (2012). *Constructing national identity through media ritual: A case study of the CCTV Spring Festival Gala* [Master's thesis, Uppsala University]. DiVA Portal.
- Li Boling 李博凌 & Feng Nan et al. 冯楠等. (2025). 符号学视域下央视春晚家国题材公益广告的文化认同建构. *新闻传播科学*, 13(5), 739-743. <https://doi.org/10.12677/jc.2025.135108>
- Qin Xinyuan 覃鑫渊 & Dai Yuqi 代玉启. (2022). “内卷” “佛系” 到 “躺平”——从社会心态变迁看青年奋斗精神培育. *中国青年研究*, (2), 5-13.
- Tu, X. (2024). *The CCTV Spring Festival Gala of China: National self-identity construction in the context of Chinesenization* [Doctoral dissertation, Mahasarakham University]. Mahasarakham University Intellectual Repository.
- Zhang, W. (2004). *Staging unity, celebrating Chineseness: Textual analysis of 2002 CCTV Spring Festival Eve Gala*. *Asian Communication Research*, 9, 67-83.
- Zhao Yuezhi 赵月枝 & Gong Weiliang 龚伟亮. (2018). 乡村主体性与农民文化自信：乡村春晚的启示. *新闻与传播评论*, 71(2), 5-16.

สื่อออนไลน์

- CCTV 央视网. (2020). [2020 央视春晚]小品《婆婆妈妈》表演：贾玲，张小斐，许君聪，卜钰，孙集斌（完整版）. Retrieved October 16, 2025 from <https://tv.cctv.cn/2020/01/25/VIDE7gHrcfA563EM4LDHWA3z200125.shtml>.
- CCTV 央视网. (2020). [2020 央视春晚]小品《走过场》表演：沈腾，马丽，黄才伦，陶亮，刘坤，魏玮（完整版）. Retrieved October 16, 2025 from <https://tv.cctv.cn/2020/01/25/VIDEUFaEu6STL2TetHMQY6dP200125.shtml>.
- CCTV 央视网. (2023). [2023 央视春晚]小品《坑》表演：沈腾，马丽，艾伦，常远，宋阳，于健（字幕版）. Retrieved October 16, 2025 from <https://tv.cctv.cn/2023/01/22/VIDEkbe9kMTf7xOPtTfKPHpQ230122.shtml>.
- CCTV 央视网. (2024). [2024 央视春晚]小品《寒舍不寒》表演：沈腾，马丽，艾伦（字幕版）. Retrieved October 16, 2025 from <https://tv.cctv.cn/2024/02/10/VIDEFOgt6JxnZKonyRhZS3hc240210.shtml>.
- CCTV 央视网. (2025). [2025 央视春晚]小品《点点关注》表演：艾伦，姚尧，李源澈（字幕版）. Retrieved October 16, 2025 from <https://tv.cctv.cn/2025/01/29/VIDE66vbyLvDlch4MNGmkzl1250129.shtml>.
- CCTV 央视网. (2026). [2026 央视春晚]小品《又来了》表演：王宏坤，大锁，管乐等（字幕版）. Retrieved October 16, 2025 from <https://tv.cctv.cn/2026/02/17/VIDEiSPD3bSNu1kajYtxGZSY260217.shtml>.